

FELELŐS SZERKESZTŐ: REINER FERENCZ.

Előfizetési ára:
Egész évre 6 frt. — Félévre 3 frt.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.
Évenként 20 iv zenemelléklettel.

Egyes szám ára 20 krajczár, zenemelléklettel 30 krajczár.

Szerkesztőség: Váci-utca 3. sz.
Kiadóhivatal: Grünátos-utca 6. sz.

TARTALOM

ZENE: LUCIUS: *Zenészetű viszonyaink. V. Zeneszerzők és kiadók.* — TÓTH SÁNDOR: *Válasz Kovács Emil cikkére. — Az orsz. dalvégyesület rendkívüli gyűlése.* — Zenészetű hírek.
SZÍNHÁZ: DR. BERÉNYI PÁL: *Severo Torelli.* — REINER FERENCZ: *Haase Frigyes Budapesten.* — Színházi hírek.
ZENEMELLÉKLET: DR. GENCSI SAMU: *«Az eleven ördög.»* Tipográf.

ZENÉSZETI VISZONYAINK.

V. Zeneszerzők és kiadók.

A ZENESZERZEMÉNYEK értékesítése mai napság igen érdekes tüneteket mutat fel. Nemrég olvastuk például, hogy Brahms legújabb symphoniájáért kiadójától 10,000 frtot kapott, Wagner Parsifaljának előadási joga egy egész vagyona kerülné, hogyha örökösei e művét világnak eresztenék. Hogy némely operáért a színházi igazgatók óriási összegeket fizetnek, az köztudomású dolog. Daczára azonban ezen kirívó példáknak, a zeneszerzés még mai időben sem képez oly keresetforrást, mely magában véve kielégítő volna. A zeneszerzők még mindig a kiadók szeszélyeitől és önző érdekeitől függnek, és ha munkájukat néha dicsőség és hír koronázza, azért a nervus rerum csak ritkán látogatja hajlékukat. E tekintetben a viszonyok nem kedvezőbbek, mint Beethoven és Schubert idejében, kik tudvalevőleg legszebb szerzeményeiket neveléses áron voltak kénytelenek a kiadóknak átengedni. Mai napság nemcsak ismeretlen fiatal zeneszerzőinknél mutatkozik ezen jelenség, hanem a klasszikus stílusban komponáló oly zeneszerzőknél is, kik már hírnévre szert tettek és kiknek művei nem egyszer díszítik a művelt nemzetek koncert-programmjait. Példa rá legújabb időben *Lachner*, kinek számára éppen most könyörödományok gyűjtetnek

a zenekedvelő közönség körében. Jobb dolguk van az operette-komponistáknak, őket dúsán kárpótolják a tantiémek azon önmegtadadásukért, melylyel magukat a közönség ízlésének alávetik. Nálunk a zenekiadók csekély száma és a zenepi cz szűk korlátai miatt a viszonyok még jóval kedvezőlenebbek. Ha végig nézünk az ilyen hazai kiadó zenekiadásain, a tánczene és népdalok, és a «közkeveltség» dalokból fűzött phantasiákon kívül alig találunk abban képviselve oly műveket, melyek a komolyabb zeneirány- nak megfelelnek. Nem is lehet az más- képp, midőn zeneszerzőink is többnyire csak a pillanatnyi sikert, a népszerű dal- lamok feldolgozását tűzik ki feladatúl.

Rendszerint azzal védekeznek, hogy a nemzeti zene formái még kellőleg kimí- velve nincsenek, és így hasztalan volna az idegen klasszikus formákat nemzeti zenére alkalmazni. Pedig téves e nézet, mert ha Chopin a lengyel Mazurkának tudott a lehető lelegezansabb és legfino- mabb alakot adni, ha a német zeneszer- zők a Walzerek művészi formát terem- tettek, mért ne lehessen nemzeti tánc- zenénk számára is oly formákat feltalálni, melyek azt finomabbá, nemesebbé tehe- tik? A magyar népdal-formák is, melyeket zeneszerzőink rendszerint póriasságukban meghagyni szoktak, sokat nyernének vál- tozatosságban és érdekességben, hogyha azokat szakavatott zeneszerzők, és nem diletánsok kezelnék, kiknek néha a leg- egyszerűbb harmoniai képletekről sincs fogalmuk.

Hogy a magyar rhytmus eredetisége nagyobb szabású zeneművekben mily si- keresen alkalmazható, azt megmutatták már Mosonyi, Erkel, Doppler és Huber. Ezen rhytmus és dallamosság ereje és változatossága azonban még fokozott mér- tékben juthatna érvényre, ha sikerülne zeneszerzőinknek a klasszikus formák min- tájára nagyobb szabású formát ezek alkal- mazhatása végett teremteni. Ha az utolsó időben a világzenében túlsúlyra emel- dett nemzeti irányt tekintjük, azon sok skandináv, német, szláv, norvég, francia stb. symphoniákat, valamint az orientáli- cus stílusban írt zeneműveket úgy lehet- tetlen fel nem ismernünk, hogy nemzeti zenénk még csak a kezdet küszöbén áll,

és hogy ily irányú fejlődése még csak a jövőtől várható.

Zeneszerzőink azonban még csak min- dig a kényelmes utat választják, még egyre fűzik a «közkeveltség» dalokból ábrándjaikat, és a nemzeti zene fejlődését a jövőre bízzák. Hogy ily meddő produk- czióval szemben a zeneközönség ízlése nem javul, sőt ellenkezőleg a gyakran igen silány fércdalok meghallgatása által rosszabbul, az elég világos. Szívesen meg- engedjük, hogy kivételek is vannak, hogy egyes fiatal zeneszerzők az ízlés finomi- tására hatnak, és hogy kiadóra is talál- nak. Így dicsérettel említhetjük a «Har- monia» zenekiadó-társulatot, mely nem egy zenei tehetséget serkentett az által, hogy művei kiadásánál segédkezett nyújtott és a kezdet nehézségeit egvengetni segítette. De az e téren kedvezőlen vi- szonyokon csak akkor lesz teljesen segítve, ha maguk a zeneszerzők a kiadókkal szemben jogaikat erélyesebben védeni fog- ják. Utolsó időben a törvényhozás is meg- tette az első lépést arra, hogy a zene- szerző is szellemi tulajdonával szabadon rendelkezessék. Midőn a zeneszerzeme- nyeket egy rangba helyezte az írói tulaj- donnal és az utánnymat és egyéb jog- bitorlások ellen védelmezte a zeneszer- zőknek; a kiadók túlkapasai ellen hatalmas védeszközt nyújtott. Attól függ már most, miképen fogják ezen eszközöket zene- szerzőink védelemre felhasználni. És e tekintetben igen helyesen fognak csele- kedni bíránk, ha az írói tulajdonról szóló törvénynek a legszélesebb bázison érvényt szerezni fognak. Mert ha valahol, úgy nálunk kell produkcióra serkenteni a fiatal erőket. Mert oly sokfélék különben azon tényezők, melyek őket a zeneszerzés teréről elvonják. Először is azon nehé- zség, melylyel műveik előadása tekintet- ben küzdeniök kell. A nagyobb koncert- társaságok rendszerint exclusiv módon viseltetnek fiatal zeneirők szerzeményei iránt. Ugyanezt teszik a mi dalszínházaink, úgy hogy a fiatal tehetségek inkább le- teszik a tollat, semhogy műveik előada- tása céljából a sysiphusi munkát elkezd- jék. A kiadók pedig, mielőtt valami munka kiadására vállalkoznának, megkivánják, hogy azokat már a külső siker előadásuk alkalmával koronázta legyen, mert csak

úgy várhatják bizton, hogy azok kelendők is lesznek. Persze csak nagyszabású művekre vonatkoznak ezen megjegyzések. Mert csárdásokkal és az olcsó áron szerzett népdalokkal elég alkalmunk van megismerkedni. A tisztán magyar stílusban komponáló zeneszerzők mellett vannak nálunk még kosmopolitikus stílusban komponáló zeneszerzők is, kikről egy pár szót mondani nem tartjuk felesleges munkának. Ezen zeneszerzők nagyobb része diletansokból áll, kik csak úgy vaktában neki komponálnak és néha-néha egy-egy Nocturne-t, persze à la Chopin, vagy egy pár Walzert a világba bocsátanak. Rendszerint ajánlani szokták szerzeményeiket valami nagynevű firmának és a szokásos köszönet mellett még talán mellút is kapnak. A nagy maecenások persze már kihaltak, és így ily sovány díjjal kénytelenek kiadni és az előállítási költségeket is szomorú szívvel fedezni, mert a kiadók oly kegyetlenek, hogy többnyire még ingyen sem fogadják el az ily kompozíciókat. Más kategoriaiba tartoznak a kosmopolitikus stílusban komponáló képzett zenészek, kik nálunk zöld ágra vergődni nem igen tudnak. Ők összefüggnek tanulmányaik által a régi klasszikus zenészekkel néha egy kis romanticizmust is vegyítenek műveik közé, de határozott irány nélkül czéltalanul bolyongnak a kosmopolitikus világtengeren. Hogy műveik közül, melyek különben nálunk talajra nem találnak, külföldre vajmi kevés jut, az a kosmopolitikus zeneviszonyok észlelése folytán igen világos. De zeneszerzőink közül többen a Wagner-irányhoz is csatlakoztak és ezek a művek árral úsznak, a nélkül, hogy a fülükön kívül testökből valami a víz tükre fölé emelkednék. Mind-ezen zeneszerzők elfelejtik, hogy a mai kor zenészi irányja a nemzeti dal erősen hajlik, hogy csak a nemzeti dalam és rhytmus kifejlesztése körül, egy szóval a honi talajban talál gyökeret minden modern zenészi működés. Térjenek tehát el zenészeink a meddő kosmopolitikus utánzástól, fejlesszék ki öntudatosan nemzeti eredeti zenénket, gazdagítsák annak formáit, és a klasszikusnál talált és kiképzett ízlést és változatosságot alkalmazzák a hazai zenére, és akkor működésük áldásos, a kiadók és a közönség pártolása folytán — hálás is lesz.

LUCIUS.

VÁLASZ*

Kovárcz Emil úrnak «A miskolci dalárünnepély» stb. című cikkére.

KOVÁRCZ úr e lapok 4—5. számában fitymáló hangon kegyeskedik csekélységgel is foglalkozni, a miért a miskolci verseny-bírósi ülésen a «Zene-Góliáth» hiúságán — kötelességszerűleg — sebet ütni merészelt.

A dolog így történt: — a versenyző dalegyletek karnagyai nyíltan beszélték, hogy Kovárcz úr a legvégsőig erőltetni fogja a dolgot a verseny-bírósi ülésen, miszerint az általa két hétig tanított rima-szombathi dalegylet első helyen díjaztasék; Zelenka úr, b.-gyarmati karnagy

* Midőn a szerkesztőség annak idején kijelentette, hogy Kovárcz tanár úr cikke ért felelősséget nem vállal, egy szersmind azt is ígérte, hogy esetleges polemikának helyt ad. Megjegyzésünk fenntartása mellett adtuk Tóth Sándor karnagy úr választát; lapunk hasábjait ezúttal is a dalárügy érdekében a t. egyletek rendelkezésére bocsátjuk. Szerk.

szavára állította előttem, hogy az elmondottakról határozott, biztos tudomása van. Én a verseny-bírósi ülésen figyelmeztettem Kovárcz urat, ne tegye ki magát a rima-szombathiak mellett, mert ránézve megszegyenítő leplezéseket leszek kénytelen tenni, — tudta ő már mire czélzok.

Az első két díj odaitélésénél azután maga maradt Kovárcz úr az ő egy szavazatával nyolcz ellen Rima-Szombath mellett, de a dolgot tovább is erőltette, ekkor mondtam a bizottság előtt, hogy: «Kovárcz úr úgy van a rima-szombathiakkal, mint — ha nem is az édes, de a nevelő anya gyermekével: azt tartja a legszebbnek, legjobbnak, — pedig nyílt titok, hogy a rima-szombathi dalegylet több napon át a versenydarabra tanította, s ha a versenyző egyletek karnagyai a verseny-bírósi tagjai közé be nem választhatók: akkor az sem illő, hogy Kovárcz úr, nevelt gyermeke mellett oly szembe-szőkő módon kardoskodjék». — Sírni csend lett erre, Kovárcz úr ötlöthatolt valamit, már nem emlékezem, hogy mit.

A verseny-bírósi e jelenet után ítélte oda a harmadik díjat 5 szavazattal 4 ellen a rima-szombathiakkal.

Hogy pedig én szent igaz dolgot mondtam el, azt maga Kovárcz úr is elismeri, mert cikkében írja, hogy Abaffy János szegzárdi, Zelenka János balassagyarmati karnagy urak és sok mások is figyelmeztették eleve az általam később elmondottakra; — hogy csakugyan tanította a rima-szombathiakat, szintén saját cikkében beismeri, mikor azt írja, hogy egy héttel az ünnepély előtt azért hívatott Rima-Szombathba, hogy «hallgatná meg még egyszer (?) a versenymű előadását», azután, hogy «az előadási módozatot az én felfogásomhoz (Kovárczéhoz) alkalmazva változtatták», hiszen maga írja Kovárcz úr, hogy egy héttel az ünnepély előtt Rima-Szombathba a rima-szombathi dalegylet költségén utazott, ott tartózkodása költségeit szintén a dalegylet fedezte, (már pedig egyszeri meghallgatásért egy héttel senkit sem traktálnak), igaz, hogy útmutató szavaiért semmi honoráriumban sem részesült.

Tehát a mit én a verseny-bírósi ülésen Kovárcz úr ellen fölhoztam, azt cikkében maga elismeri Kovárcz úr, s most ki tette magát neveltségessé? Az-e, a ki a tiszta igazságot még Kovárcz «ő nagyságának» (?) is elég bátor volt megmondani? — Újra ismétlem, nincs helye önértetes karnagnak a verseny-bírósi ülésen, ha valamely egylet tanított, növelt, instruált. — Vagy az a neveléses ember, ki a hiúságán méltán vágott sebet félév multán újra fölnyitja, a közönség elé tárja, csak azért, hogy magáról beszéltesse?! A felelet megadását a nagyérdemű közönségre bízom.

Hogy kántori állásomat Kovárcz «Zene-Góliáth» oly foghegyen is kicsinyelve említgeti, teljék benne öröme, önértetem megnyugtató, hogy majdnem 17 éve Hód-Mező-Vásárhely 34 ezer lelket számláló református közönségének egyhangúlag választott orgonista-kántora lehetek, ugyan csak ott a főgymnaziumban mint ének-tanár működhetem, 10 évig a «Vásárhelyi dalárdát» taníthattam, őket Szegeden diadalra vezethettem és már 4 év óta a

reform. tanítók énekkarának mint karnagy vezetője karének tanítással foglalkozhatom, s így a dalművészet emeléséhez porszemmel bár, de én is járulhatok.

Tehát a neveléses címet Kovárcz úr tartsa meg magának, van ő neki több ilyen címe is már, egygyel több vagy kevesebb.

Végül kijelentem, hogy ügyemet bevégeztem Kovárcz úrral, vele máskor szóba nem állok, minden emberrel békeségben éltem eddig is, mert a pöffeszkedőket mindig kerülni szoktam.

TÓTH SÁNDOR, s. k.
org. kántor, a «H.-m.-vásárhelyi r. t. tanítói énekkar» karnagy vezetője.

AZ ORSZ. M. DALÁRSZÖVETSÉG RENDK. KÖZGYŰLÉSE
I. évi január 25-én.*

ALIG volt még az orsz. dalárszövetségnek olyan látogatott rendkívüli közgyűlése, mint a múlt vasárnapi. Negyvenhat tagesület küldötte be képviselőit, kik a nemz. zenede dísztermét majdnem egészen megtöltötték. Pontban 10 órakor Bartay Ede, nemzeti zenede igazgató és dalárszövetségi elnök, megnyitotta az ülést, hangsúlyozván lelkes beszédében a dalárszövetség hazafias jelentőségét és horderejét, különösen felhívja a jelenlevők figyelmét a központi választmány által előterjesztett «ügyrend»-re, mely hivatva van a szövetség szervezetében alapos változtatásokat eszközölni.

A tárgyalások megkezdése előtt a «marosvásárhelyi dalkör» képviselője figyelmezteti a rend. közgyűlést, hogy az alapszabályok szerint a közgyűlésre külön jegyző választandó, minek folytán id. Abrányi Kornél titkár — jegyzőnek megválasztatik.

Ezután Lengyel Imre a debreczeni dal-és zeneegylet elnöke indítványa folytán a napokban elhunyt Pencs János központi választmányi tag emléke jegyzőkönyvbe igttattatik.

Következik a király-hymnus ügye. Abrányi titkár jelenti, hogy a szöveg pályázatát a tud. akadémia már kihirdette s az eredményről annak idején a szövegkezetet értesíteni fogja. Felvetetik a kérdés, vajon lehetséges lesz-e a szöveg pályázat lejárta után a zenepályázat annyira siettetni, hogy a nyertes pályamű a pécsi orsz. dal-ünnepélyen előadásra kerüljön. Hosszas vita után Lengyel Imre indítványára ez ügy elintézése a központi választmányra bízatik. — Az ügyrendnek pont-ról-pontra leendő felolvasása és annak megvitatása szükségtelennek nyilvánítván csakis azon pontok vétetnek tárgyalás alá, melyeken a központi választmány változtatásokat eszközölt. Ezen változtatások csekély styláris módosításokkal elfogadtnak s a tulajdonképi vita a központi választmány szűkebb bizottsága által előterjesztett «Budget-javaslat» felolvasásokra indul meg. A központi választmány szűkebb bizottsága egy rendes «Budget-javaslatot» dolgozott ki, melyben a tisztviselők fizetését állandósítván,

az orsz. karnagnak	200 frt,
a titkárnak	500 frt,
a pénztárnoknak	300 frt

évi fizetést hoz javaslatba s ezen kiadás-többletet azáltal véli fedezhetni, hogy az

* Jelen cikk a múlt heti számból térszűke miatt kimaradt.

egyletek tagdíját 10 frtról 20 frtra fel-
emeli, s ezenkívül köteletségévé teszi a
tagegyleteknek, hogy minden évben egy
dialestélyt rendezzenek a központi pénztár
javára vagy pedig ebbeli kötelezettségét
20 frnyi összeg lefizetésével váltsa meg.

Hosszas vita után, melyben a pécsi.
B-gyarmathi, «pesti nemz. dalköre», «maros-
vásárhelyi», «debreczeni», «marmaros-szigeti»,
«losonczi» egyletek képviselői részt vesz-
nek, kik mindannyian alapos indokolással
mellőzendőnek tartják a tagegyletek
további megterhelését a nála meg-
szokott tapintattal visszavonja a javaslatot.
Egyúttal felolvasásra kerül *Huber Károly*
orsz. dalár karnagnak az elnökhöz inté-
zett nyílt levele melyben szintén határo-
zottan tiltakozik a dagegyletek további
megterhelése ellen s kinyilatkoztatja,
hogy valamint eddig úgy továbbra is
örömmel kész a karnagyit tisztet állan-
dosított fizetés nélkül viselni a mit a
rend. közgyűlés lelkes éljenzéssel fogad.

Ezután *Abrányi* titkár felolvassa «Buda-
pest» fővárosi levelét, melyben az ország-
os dalár-szövetség egy, az országos ki-
állítás tartama alatt Budapesten rendez-
endő ünnepély megtartására felkéretik.

A kifejlődő vita folyamán némelyek a
meghívást el, mások ismét el nem fogad-
hatónak mondják különös tekintettel a
közelgő pécsi országos dalünnepélyre.

Dr. Hubay Károly előadja, hogy a ki-
állítás országos bizottságánál szerzett in-
formáció nyomán megtudta, hogy a ki-
állítás területén építendő hangverseny
terem csak 800 hallgató befogadására van
tervezve s ez nem elegendő összeladás
rendezésére; hanem hiszi, hogy a kiállítás
országos bizottsága bizonyára fog valami
módot találni, hogy az ünnepély meg-
tartathassék. *Lengyel Imre* indítványára a
kérdés végleges eldöntése az elnök és
központi választmányra bízatik olyan
utasítással, hogy a rendezendő ünnepély-
nek az egyletek megterhelése nélkül
kellene megtörténnie.

Végül *Lengyel Imre* a rendkívüli köz-
gyűlés nevében meleg szavakban köszö-
netet mond *Bartay Ede* elnök úr ó nagy-
ságának, ki önzetlen hazafiassággal és a
zene-művészet iránt lelkesülő ügyszere-
tetel vízi a szövetség ügyeit.

Lapunk mai számával veszik tisztelt
előfizetőink harmadik zene-mellékletként
Dr. Gencsi Samu, miskolczi ügyvéd és szor-
galmas műkedvelő «Eleven ördög» című
polkáját. A csinos táncdarab külön dí-
szes kiadásban is megjelent a «Harmonia»
kiadásában *Margó Czéhia*, a várszínház jeles
tagjának szép kivitelű arcképeivel mint
«Madame Grevin» kinek jelen szerzemény
ajánlva van.

ZENÉSZETI HÍREK.

~ MAGYAR KIRÁLYI OPERAHÁZ. Múlt héten
két operával gazdagították az operaház
músort, *Fidelioval*, a legclassikusabb ope-
rával és Wagner «*Tannhäuser*» című
operájával. Fideliót nem a legjobb kör-
nyezetben mutatták be. Leonora szerepét
Spányi k. a. adta, Florestánt *Pauli* úr,
Pizarrot Láng úr, *Roccót Kőszeghy* úr, a
kisebb szerepeket *Kordin k. a.* és *Kiss* úr
ábrázolták. Mint már ezen felsorolásból

is kitűnik, az előadás nem valami példa-
szerű volt. Az igazgatóság, mely az olasz
operák inscenizálásánál pazar módon
szokott eljárni és rendszerint az első
erőket előtérbe léptetni, a classicus ope-
rákkal szemben megelégszik másodrangú
énekesekkel és úgy látszik, bízik az elő-
adott mestermű «ősi erényében». De sze-
rény véleményünk szerint a legjobb mű
is sokat veszít erényéből, ha a szerep-
osztás nem felel meg intencióinak. *Spányi*
k. a. Leonora szerepében ezúttal másod-
szor próbálkozott meg. Először még a
nemzeti színház körében bátorkodott ily
nehéz vállalatra. Művészi törekvéseért
ezúttal is kiérdemelt tapsokban részesült,
de az igazi sikert csak akkor fogja a
kisasszony elérni, ha játéka összhang-
zásba lép erőteljes hangjával és kibonta-
kozik azon kezdetleges állapotból, mely-
ben még jelenleg van. *Pauli* úr, ki előbb
Jacquinót szokta elég ügyességgel szemé-
lyesíteni, ezúttal szintén oly vállalatra
kapott, mely sem hangjának, sem pedig
ábrázoló tehetségének meg nem felelt.
Florestan-ja érezette ugyan velünk a
börtön fojtó levegőjét, de e nemes alakot
az élet valóságával élénk varázsolni nem
tudta. A többi főszereplők már évtizedek
óta ismeretesek ezen működésükről is,
jele azon conservatív szellemnek, mely
az új házba is átment. A zenekari részek,
mint mindenkor, igen sikerültek voltak;
élénk tapsokban részesült a foglyok kitű-
nően betanult kara. A *Tannhäuser*-elő-
adásnak fővonzerejét *Turolla k. a.* képezte,
már azon óknál fogva is, mert *Tannhäuser*
maga — *Gassi* úr — oly kiváló indispo-
sitióval énekel, hogy több ízben hangja
ez indispositiótól maga is megijedt.

Turolla k. a. Erzsébet szerepében ezúttal
ismét a jelét adta kiváló drámai alakítói
tehetségének. A német szüzek ábrá-
zolásai eddig nem tartoztak ugyan kiváló
alakításaihoz, de a mit e tekintetben Erzsé-
betnél olasz temperamentuma vétett, azt dú-
san kárpótolta elragadó éneke és az igazi
hivatottságot éreztető játéka és mimikája.
Turolla kisasszonyra nézve, ki rövid időre
az operaházról elvált, ezen előadás egy-
szersmind búcsúszereplést képezett, oly
szereplést, melyet sürü tapsok és virág-
bokréták jutalmazták. *Gassi* úr hangküz-
delmeiről már volt szó. Annál nagyobb
elismeréssel tartozunk *Bignio* úrnak, ki
Wolftram szerepében ragyogó művészi
éneke oly fényes jelét adta, mint e
szerepben előtte senki. A többi mester-
dalnokok közül ő úgy kivált, mint egy
messzire látható árbóc egy sülyedő hajo
romjaiból. *Rotter k. a.* mint *Venus* csás-
szerény igényeknek bírt megfelelni. Ment-
sége szolgál, hogy ily nehéz szerepet
minden hosszabb előkészület nélkül
kellott ezen tehetség, fiatal énekesnőnek
elvallálnia. Hangja elég iskolázott és ter-
jedelmes, de játéka még igen sok isko-
láztatást kíván. Reméljük, hogy a kisasz-
szonynak kisebb szerepekben még elég
alkalma fog nyílani, a szükség s színpadi
routine megszerzésére. A kitűnően elő-
adott nyitány a zenekar dicséretére válik
és élénk tapsokban részesült. A díszletek,
Venus barlangjának primitív ábrázolásán
kívül, meglehetősen érdekesek voltak.

~ *HUBER KÁROLY* kilencz új eredeti
magyar kart fejezett be, melyek közül több
a következő pécsi vagy esetleg a kiállítási

da-árünnepélyen való előadásra van szánva.
A karok rövid idő múlva fognak meg-
jelenni a «Harmonia» társulat bizomá-
nyában. A megrendelő t. egyletek szíves-
kedjenek a beszerzés dolgában *Huber*
Károly úrhoz fordulni.

~ *NEY DAVID*, operánk legelőkelőbb
tagjainak egyike, ballada-estélyét még e
hó 23-án tartja meg *Szabados* és *Rausch*
zongoraművészek közreműködése mellett.
— A műsoron Löwe következő balladái
lesznek: 1. Das Wiegenfest zu Gent. 2. Prinz Eugen. 3. Hochzeitslied. 4. Archibald Douglas. 5. Odins Meeresritt. 6. Wirthins Töchterlein. 7. Die schwarzen Augen.

~ *LISZT FERENCZ* tiszteletére február
23-án a fővárosi vígadó kis termében
zeneestélyt rendez a nemzeti zenede igaz-
gatósága. Az estélyen a zenede összes
növényedekai közreműködnek, kiknek száma
mintegy 120-at tesz ki. A műsor fény-
pontja *Liszt «Czeczilia legen ája»* című
nagy zeneműve lesz, melyet zenekarral
és kórossal együtt adnak elő a növény-
edek. A műsorba ki van szemelve *Zichy*
Géza gróf és *Bartay Ede* egy-egy szerze-
ménye, de a részletes programot csak
a napokban állítják össze.

~ *A LŐCSEI FÉRFI DALKÖR* f. é. február
hó 2-án tartotta közgyűlését, melyen
Szőnyey Kálmán (polgármester), a kör
elnöke, különösen a magyar zene műve-
lését ajánlja, mit a közgyűlés lelkesedéssel
eltogad s 1885. évre a tisztviselőket kö-
vetkező rendben választja: Elnöknek:
Szőnyey Kálmán, alelnöknek: *Scholtz*
Gusztáv (kir. főmérnököt), jegyzőnek:
Wentzel Rezsőt, karnagyoknak: *Uhlarik*
Mátyás és *Kottler Dániel* urakat; végül
levéltárnokoknak: *Reiss T.* és *Szenovitz*
G. urakat.

~ Az 1884-ik év a színpadi zenére
nézve elég kedvező produkciót mutathat
fel. Erre nézve az alábbi érdekes össze-
állítás szolgálhatunk. — **I. Operák:**
a) Német operák: *St. Mégrin* gróf,
*Flotow*tól; *Hammerstein*, de *Swerttől*;
Heini von Steier, *Bachricht*tól; *Sakuntala*,
*Weingartner*től; *Kunibild und der Brautritt*
auf Kynast, *Kistlert*től; *Die Braut von Mes-
sina*, *Fibicht*től; *Heliantus*, *Goldschmidt*től;
Der Schmied von Greta-Green, *Bolck*től;
Der Trompeter von Säkkingen, *Neszlert*től;
Gustav Wasa, *Götzet*től; *Der Gang nach*
dem Eisenhammer, *Claudius*tól; *Almansor*,
*Thierfeldert*től; *Guhrin*, *Klughardt*től; *Der*
Papagei, *Rubinsteint*től; *Loreley*, *Mohrt*től;
Hero, *Frankt*től; *Ingeborg*, *Geisslert*től. —
b) Francia operák: *Sigurd*, *Reyert*től;
Manon, *Massenett*től; *Pedro de Zalamea*,
*Benjamin Godard*től; *Sappho*, *Gounod*tól.
— c) Olasz operák: *A Willisek*, *Puc-
cinit*től; *Isora di Provenza*, *Mancinellit*től;
Dejanice, *Catalanit*től; *Marco Botzaris*, *Bo-
nicialit*től; *Aedana*, *Ponchiellit*től; *Aben*
Hamet, *Duboist*től; *La pazza per progresso*,
*Graffignat*tól; *Tito Vezio*, *Giovanninit*től;
Maria Antonietta, *Carrert*től; *Margherita di*
Borgogna, *Falcont*től; *Saul*, *Coccont*től;
Fernando de la Cruz, *Santonet*től; *Le moglie*
rapita, *Drigot*től; *I Ciarlatani*, *Salvonit*től;
Un idillio al chiaro di luna, *Zandin*től;
Rosilde di Salazzo, *Bacit*től; *L'amore di un*
mozzo, *Andreolit*től; *Le avventure di un*
cosoritto, *Rivat*től; *Anna e Gualberto*, *Ma-
pellit*től; *La Fata del Nord*, *Zuellit*től;
Graziella, *Moscattellit*től; *Cordelia dei Neri*,

úgy várhatják bizton, hogy azok kelendők is lesznek. Persze csak nagyszabású művekre vonatkoznak ezen megjegyzések. Mert csárdásokkal és az olcsó áron szerzett népdalokkal elég alkalmunk van megismerkedni. A tisztán magyar stílusban komponáló zeneszerzők mellett vannak nálunk még kosmopolitikus stílusban komponáló zeneszerzők is, kikről egy pár szót mondani nem tartjuk felesleges munkának. Ezen zeneszerzők nagyobb része illetansokból áll, kik csak úgy vaktában neki komponálnak és néha-néha egy-egy Nocturne-t, persze à la Chopin, vagy egy pár Walzert a világba bocsátanak. Rend szerint ajánlani szokták szerzeményeiket valami nagynevű firmának és a szokásos köszönet mellett még talán mellőt is kapnak. A nagy maecenások persze már kihaltak, és így ily sovány díjjal kénytelenek kiadni és az előállítás költségeket is szomorú szívvel fedezni, mert a kiadók oly kegyetlenek, hogy többnyire még ingyen sem fogadják el az ily kompozíciókat. Más kategóriába tartoznak a kosmopolitikus stílusban komponáló képzett zenészek, kik nálunk zöld ágra vergődni nem igen tudnak. Ők összefüggnek tanulmányaik által a régi klasszikus zenészekkel néha egy kis romantizmust is vegyítenek műveik közé, de határozott irány nélkül célaltalanul bolyongnak a kosmopolitikus világteregen. Hogy műveik közül, melyek különben nálunk talajra nem találnak, külföldre vajmi kevés jut, az a kosmopolitikus zeneviszonyok észlelése folytán igen világos. De zeneszerzőink közül többen a Wagner-irányhoz is csatlakoztak és ezek a nagy árral úsznak, a nélkül, hogy a fülükön kívül testökből valami a víz tükre fölé emelkednék. Mind ezen zeneszerzők elfelejtik, hogy a mai kor zenészi irányja a nemzetiség felé erősen hajlik, hogy csak a nemzeti dal és rhytmus kifejlesztése körül, egy szóval a honi talajban talál gyökeret minden modern zenészi működés. Térjenek tehát el zenészeink a maddó kosmopolitikus utánzástól, fejleszék ki öntudatosan nemzeti eredeti zenénket, gazdagítsák annak formáit, és a klasszikusnál talált és kiképzett ízlést és változatosságot alkalmazzák a hazai zenére, és akkor működésük áldásos, a kiadók és a közönség partolása folytán — hálás is lesz.

LUCIUS.

VÁLASZ*

Kovárcz Emil úrnak «A miskolci dalárünnepély» stb. című cikkére.

KOVÁRCZ ÚR e lapok 4-5. számában fitymáló hangon kegyeskedik csekélységgemmel is foglalkozni, a miért a miskolci verseny-bírósi ülésén a «Zene-Góliáth» hiúságán — kötelességszerűleg — sebet ütni merészelttem.

A dolog így történt: — a versenyző dalegyletek karnagyai nyíltan beszéltek, hogy Kovárcz úr a legvégsőig erőltetni fogja a dolgot a verseny-bírósi ülésen, miszerint az általa két hétig tanított rima-szombathi dalegylet első helyen díjaztasék; Zelenka úr, b-gyarmati karnagy

* Midőn a szerkesztőség annak idején kijelentette, hogy Kovárcz tanár úr cikke ért felelősséget nem vállal, egyszerűen azt is igérette, hogy esetleges polemikának helyét ad. Megjegyzésünk fenntartása mellett adjuk Tóth Sándor karnagy úr választát; lapunk hasábjait ezentúl is a dalárügy érdekében a t. egyletek rendelkezésére bocsátjuk. Szerk.

szavára állította előttem, hogy az elmondottokról határozott, biztos tudomása van. Én a verseny-bírósi ülésen figyelmeztettem Kovárcz urat, ne tegye ki magát a rima-szombathiak mellett, mert ránézve megszegényítő leleplezéseket leszek kénytelen tenni, — tudta ő már mire célzok.

Az első két díj odaitélésénél azután maga maradt Kovárcz úr az ő egy szavazatával nyolc ellen Rima-Szombath mellett, de a dolgot tovább is erőltette, ekkor mondtam a bizottság előtt, hogy: «Kovárcz úr úgy van a rima-szombathiakkal, mint — ha nem is az édes, de a nevelő anya gyermekével: azt tartja a legszebbnek, legjobbnak, — pedig nyílt titok, hogy a rima-szombathi dalegyletet több napon át a versenydarabra tanította, s ha a versenyző egyletek karnagyai a verseny-bírósi tagjai közé be nem választhatók: akkor az sem illő, hogy Kovárcz úr, nevelt gyermeke mellett oly szembe-szökő módon kardoskodjék». — Sírni csend lett erre, Kovárcz úr ötlöthetolt valamit, már nem emlékezem, hogy mit.

A verseny-bírósi e jelenet után ítélte oda a harmadik díjat 5 szavazattal 4 ellen a rima-szombathiaknak.

Hogy pedig én szent igaz dolgot mondtam el, azt maga Kovárcz úr is elismeri, mert cikkében írja, hogy Abaffy János szegárdi, Zelenka János balassagyarmati karnagy urak és sok mások is figyelmeztették eleve az általam később elmondottakra; — hogy csakugyan tanította a rima-szombathiakat, szintén saját cikkében beismeri, mikor azt írja, hogy egy héttel az ünnepély előtt azért hivatott Rima-Szombathba, hogy «hallgatná meg még egyszer (?) a versenymű előadását», azután, hogy «az előadási módozatot az én felfogásomból (Kovárczéhoz) alkotmányra változtaták», hiszen maga írja Kovárcz úr, hogy egy héttel az ünnepély előtt Rima-Szombathba a rima-szombathi dalegylet költségén utazott, ott tartózkodása költségeit szintén a dalegylet fedezte, (már pedig egyszerű meghallgatásért egy hétig senkit sem traktálnak), igaz, hogy útmutató szavaiért semmi honoráriumban sem részesült.

Tehát a mit én a verseny-bírósi ülésen Kovárcz úr ellen fölhoztam, azt cikkében maga elismeri Kovárcz úr, s most ki tette magát neveltségessé? Az-e, a ki a tiszta igazságot még Kovárcz «ő nagyságának» (?) is elég bátor volt megmondani? — Újra ismétlem, nincs helye önértetes karnagnak a verseny-bírósi ülésen, ha valamely egyletet tanított, növelt, instruált. — Vagy az a neveltség ember, ki a hiúságán méltán vágott sebet félév multán újra fölnyitja, a közönség elé tárja, csak azért, hogy magáról beszéltesse?! A felelet megadását a nagyérdemű közönségre bízom.

Hogy kántori állásomat Kovárcz «Zene-Góliáth» oly foghegyen is kicsinyelve említeti, teljék benne öröme, önértetem megnyugtató, hogy majdnem 17 éve Hód-Mező-Vásárhely 34 ezer lelket számláló református közönségének egyhangúlag választott orgonista-kántora lehetek, ugyan-csak ott a főgymnaziumban mint ének-tanár működhetem, 10 évig a «Vásárhelyi dalárdát» taníthattam, őket Szegeden diadalra vezethettem és már 4 év óta a

reform. tanítók énekkarának mint karigazgatója karének tanítással foglalkozhatom, s így a dalművészet emeléséhez porszemmel bár, de én is járulhatok.

Tehát a neveltségessé Kovárcz úr tartsa meg magának, van ő neki több ilyen címe is már, egygyel több vagy kevesebb.

Végül kijelentem, hogy ügyemet bevégeztem Kovárcz úrral, vele máskor szóba nem állok, minden emberrel békeségben éltem eddig is, mert a pöffeszkedőket mindig kerülni szoktam.

TÓTH SÁNDOR, s. k.

org. kántor, a «H.-m.-vásárhelyi r. i. tanítói énekkar» karigazgatója.

AZ ORSZ. M DALÁRSZÖVETSÉG RENDK. KÖZGYÜLÉSE

I. évi január 25-én.*

ALIG volt még az orsz. dalárszövetségnek olyan látogatott rendkívüli közgyűlése, mint a múlt vasárnapi. Negyvenhat tagesegylet küldötte be képviselőit, kik a nemz. zenede dísztermét majdnem egészen megtöltötték. Pontban 10 órakor Bartay Ede, nemzeti zenedei igazgató és dalárszövetségi elnök, megnyitotta az ülést, hangsúlyozván lelkes beszédében a dalárszövetség hazafias jelentőségét és horderejét, különösen felhívja a jelenlevők figyelmét a központi választmány által előterjesztett «ügyrend»-re, mely hivatva van a szövetség szervezetében alapos változtatásokat eszközölni.

A tárgyalások megkezdése előtt a «marosvásárhelyi dalkör» képviselője figyelmezteti a rend. közgyűlést, hogy az alapszabályok szerint a közgyűlésre külön jegyző választandó, minek folytán id. Abrányi Kornél titkár — jegyzőnek megválasztatik.

Ezután Lengyel Imre a debreczeni dal-és zeneegylet elnöke indítványa folytán a napokban elhunyt Pencs János központi választmányi tag emléke jegyzőkönyvbe igttattatik.

Következik a király-hymnus ügye. Abrányi titkár jelenti, hogy a szövegpályázatot a tud. akadémia már kihirdette s az eredményről annak idején a szövetséget értesíteni fogja. Felvetetik a kérdés, vajjon lehetséges lesz-e a szövegpályázat lejárta után a zenepályázatot annyira siettetni hogy a nyertes pályamű a pécsi orsz. dal-ünnepélyen előadásra kerüljön. Hosszas vita után Lengyel Imre indítványára ez ügy elintézése a központi választmányra bízatik. — Az ügyrendnek pontról-pontra leendő felolvasása és annak megvitatása szükségtelennek nyilvánítván csakis azon pontok vétetnek tárgyalás alá, melyeken a központi választmány változtatásokat eszközölt. Ezen változtatások csekély styláris módosításokkal elfogadtatnak s a tulajdonképi vita a központi választmány szűkebb bizottsága által előterjesztett «Budget-javaslat» felolvasásokra indul meg. A központi választmány szűkebb bizottsága egy rendes «Budget-javaslatot» dolgozott ki, melyben a tisztviselők fizetését állandósítván,

az orsz. karnagnak	200 frt,
a titkárnak	500 frt,
a pénztárnoknak	300 frt

évi fizetést hoz javaslatba s ezen kiadás-többletet azáltal véli fedeztetni, hogy az

* Jelen cikk a múlt heti számból térszűke miatt kimaradt.

Aldieritől; *Marcellina*, Favara-Mistrettától; *Le Villi*, Puccinitől; *Abracadabra*, Garganótól; *Adelaide di Montferrato*, Moronitól; *L'Orlogio del Castello*, Sardotól; *Nella*, Riccitől; *Romolo re di Roma*, Mascettitől; *Re Manfredi*, Settától; *Per un capello*, Riccitől (Luigi); *Il Cid*, Coppelatól; *Il nuovo Don Giovanni*, Palmieritől; *Un antica legge di Scizia*, L'Equivoco, Bellinitől; *Isora di Provenza*, Mancinellitől; *Grilletta*, Pastoretől; *La bisca di Montecarlo*, Bertaggitól; *Atala*, Guglielmitől; *Da Galeotto a marinaio*, Ercolanitól; *Maria di Warden*, Abba-Cornaglia-tól; *Richelieu e le prime sue armi*, Sauvagetól. — d) Angol operák: *Victorian*, Edwardtől; *Ostrolenka*, Bonnavitztól; *The Canterbury Pilgrims*, Stanfördtől; *Savonarola*, Stanfördtől. — e) Orosz operák: *Mazepa*, Tschaikowskytól; *Eugen Onegin*, Tschaikowskytól; azonfelül egy román opera: *Le Haidouck*, Bimbonitól és egy spanyol: *El reloy de Lucerna*, Marqués-tól. — II. Vig operák: *Die Studenten von Salamanca*, Bungertől; *Jerry und Bätely*, Bronsarttól; *Signor Lucifer*, Dumacktól; *Die Fürstin von Athen*, Luxtól; *Schulmeisters Brautfahrt*, Mengeweintől; *Nous dinons en ville*, Waucampitól; *Le roman d'un jour*, Anthiometől; *L'Education d'Achille*, Pauline Thystől; *Babolin*, Varnoistól; *La nuit aux soufflets*, Hervétől; *Joli Gilles*, Poisetól; *Donna Ines*, Riccitől; *Un bacio al portatore*, Montefioretől; *Princess Ida*, Sullivantól; *The Ulans*, Morison Christinatól. — III. Operettek: *Gasparone*, Millöckertől; *Rivoli marquis*, Róthtól; *Rafaella*, Wolfától; *Pfingsten in Florenz*, Czibulkától; *Der Feldprediger*, Millöckertől; *Suonilla*, Priostól; *A két madár*, Lecocqtól; *La cosaque*, Hervétől; *Le château de Tire-Larigot*, Serpetteitől; *Le diable au corps*, Mareucotól; *De la noche a la mañana*, Chucca és Valverdetől; *El Capitán Centellos*, Caballero és Almogrotól; *Come esta la sociedad*, Rubio és Epinotól; *Hatmanul Baltag*, Caudellatól; *Az eleven ördög*, Konti Józseftől. — IV. Ballettek: *Der Vater der Debutantin*, Willnertől; *Harlekin als Elektriker*, Ifj. Helmesbergertől; *Die Rheinmixe*, Webertől; *Un avventura di Carnevalo*, Giorzatól; *Sakuntala*, Bachrichtól.

~ PEROTTI GYULA, operánk jeles tagja, ki L'Allemand asszonygyal együtt vendégszerepelt, Frankfurtból visszatért.

~ KLAGENFURTBAN egy új operetteszerző: Oehlschlegel «Herczeg és kőműves» című operetttel debütált és nagy tetszésben részesült. Dicsérik a szöveget is. A zene finom és dallamos, különösen egy gavotte, koloratura-keringő és egy induló tetszett. Az új darabot nagy színházak is megszerezték.

~ A PÁRISI NAGY OPERÁBAN Verdi «Rigoletto»-ját a napokban fogják először adni. Érdekes, hogy Hugo Viktor, kinek drámája után készült a szöveg, is részesült a tantiemekben. Az operához Verdi állítólag új ballettet ír.

~ A BRUXELLESI KIRÁLYI AKADEÉMIA zenei osztálya Liszt Ferencet és Camille Saint-Saënt rendes tagoknak választotta meg. «Franz Liszt aus Weimar», így hozza egy német lap a hírt.

~ BIANCHI BIANCA új szerződést kötött a bécsi udvari operával, mely szerint a december-áprilisi évadban harminczszor köteles föllépni. — A szerződés 1888-ig marad érvényben.

~ A BRÜSSZELI Association des artistes musiciens igazgatósága nap értesítette Bartay Edét, a nemzeti zenede igazgatóját, hogy a bíráló bizottság Elégia és Fantasia dramatique című szimfoniai zenekölteményeit előadásra ajánlotta s így azokat a jövő héten Brüsszelben rendezendő hangversenyen elő is fogják adni.

~ PASSY-CORNET Adél úrhölgy zeneakadémiánk kitűnő ének-mesternője e hó 2-án igen sikerült zene-matinéet rendezett múzeum-körúti lakásán, mely alkalommal jobb tanítványait mutatta be az előkelő és meghívott közönségnek. Énekeltek Schiff Etel, Szücs Etel, Dück Berta, Spitzer Anna, Mayer Janka, Birly Ernesztina, Füredy Eszther, Kanitz Helén, Meisl Fanny és Maibaum Berta kisasszonyok. Különösen kitűntek szép hangjukkal Mayer Janka k. a., ki «Stradella»-ból és Schiff Etel k. a. ki, a «Bűvös vadász»-ból egy áriát énekelt. Kellemes meglepetésben részesített bennünket Nöthig Ferencz úr (Pauli tanítványa), ki a «Hamlet»-ből egy áriát igen szépen adott elő. Nöthig úrnak igen szép jövőt jósolhatunk. Az énekszámok közt Kohn Idak. a. (Gobbi Henrik tanítványa) mutatta be szép zongora játékát. A kisasszony már is szép technikával bír, s különösen Chopin két darabjával nagy tetszést aratott.

~ A BRUXELLESI THÉÂTRE DE LA MONNAIE új igazgatója 1886-ig Verdurt-Félis nevű énektanár, ki azelőtt ugyane színház egyik ünnepelt énekese volt.

~ LYONBAN éppen Reyer «Sigurd»-ját akarták előadni, midőn a komponista az előadást azon indokkal tiltotta be, hogy beleegyezése nélkül rövidítéseket eszközöltek művében.

~ MARSEILLEBEN Flégier ott élő komponista új szimfonia-cantatet szerzett, mely az első előadás alkalmával nagy sikert aratott. A szöveget a zeneszerző nővére írta.

~ AZ IDEI ÁLTALÁNOS NAGY NÉMET DALÁR-ÜNNEPÉLY állítólag Bécsben fog megtartatni.

~ HANSLICK EDE a híres zene-kritikus «Vom Musikalisch-Schönen» című könyvének hetedik kiadása még e hó folyamán jelenik meg.

~ BECK, a híres baritonista elhagyja a frankfurti operát, mivel a felülvélel-bizottság által eszközölt fizetés-redukcióba nem akar beleegyezni.

~ A NÁPOLYI NUOVO-SZÍNHÁZBAN jelenleg egy operette-társulat működik, melynek egy Teresa Guidi-Lionetti nevű hölgy a karmestere. A zenei «pettycoat regiment» mint ha ljuk erélyesen kezeli a fegyelmet.

~ EMILE MATHIEU belga zeneszerző «Richilde» című öt felvonásos nagy operán dolgozik, melynek szövegét is ő írta.

~ ERNST HENRIK magyar születésű tenorista, ki hét éven keresztül a berlini királyi opera tagja volt, április elsején megváltik a nevezett intézettől.

~ EGY ÚJ OPERA. Az általános pangás közepette, a mely jelenleg a produktív zeneköltészetben uralkodik, érdekes eseményt képez egy nagy reményekre jogosító fiatal zeneszerző új sikerült dalműve, mely a darmstadti színházban látott először napvilágot. A szöveg, mely Jakoby tollából került ki, egy egyszerű cselekményt éléken s ügyesen dolgoz ki. A

zene igen figyelemreméltó termék, mely fényes bizonyítványt szolgáltat a zeneszerző, Villem de Haan, nagy teremő erejéről s alapos tanulmányairól. Nagyjában véve Wagnert követi annak jó tulajdonságaiban, de egyénisége sokkal önállóbb, hogysen nagy mintaképének szolgálai utánzására adta volna magát. Bár itt-ott felesillámlanak «Lohengrin», «Tannhäuser» egyes gondolatrésztletei, de sokkal ritkábban és áthasonultabban, hogysen reminisczenziákká nőnek ki magukat. Ő is elveti a régi opera egyes, bizonyos chablonok szerint dolgozott számaait s ragaszkodik Wagner újításához, a feivonást egy önálló s összefüggő egésznek tekinteni. A dalműben egymást érik a szép részletek. Így a második felvonásban előforduló *Irrfahrt* és *Waldesfriede* című zeneképek, a modern zeneszerzés legjelesebb darabjai közé tartoznak. A karok és összesek impozánsak s felépítésük mintaszerű. A dalmű rendkívül nagy hatást aratott.

~ FERCSA MÓDON adták e napokban Nürnbergben Meyerbeer «Profétá»-ját. — A rendezőség a koronázási indulót lebecsátott függöny előtt játszatta, a menet pedig egészen elmaradt. Ennél egyszerűbb kiállítás már nem képzelhető.

~ A LIPCEI VÁROSI SZÍNHÁZBAN nagy érdeklődés mellett elevenítették fel Holstein Ferencz régi operáját «Die Haidschacht»-ot.

~ OLASZORSZÁGBAN a farsang alatt ötven opera-társulat működik. Róma, Nápoly, Flórencz Milánó és Turinban egyszerre kettő is működik. A modern repertoíre-nak azonban egy társu at sem felel meg, mert valamennyien természetesen kizárólag az olasz operát kultiválják. Újdonság e saisonban csak négy lesz és pedig Milanóban Ponchielli «Marion Delorme»-ja, Ferrarában Finotti «Aktos»-a, Vicenzában Coronoro «Meliarda»-ja és ugyanazon szerző «Sacreola» című operája.

~ GEVAERT, a bruxellesi zenede igazgatójának már régen megírt operáját, «Quentin Durward»-ot, Verviersben nagy sikerrel adták elő.

~ AZ OLASZOK TULPRODUKCIÓJA ismét egy sereg új operában nyert kifejezést. Ezek: «Mietto» ismeretlen szerzőtől; «Il conte de Rysor» Rasoritól; «Le nozze in prigione» Usigliotól; «Baldaggio, conte del l'Anguillaro» Vigonitól és «Richelieu e le sue primi armi» Agostino Sauvage-tól. Ez utóbbi, mint címéből látszik, Bayard hasonczímű vígjátéka után készült libretto-hoz van írva.

~ AMBROISE THOMAS énekes ballettet nyújtott be a párisi nagy operához, melynek czíme «L'iviane». A szövegét Jules Barbier írta.

~ NAWIASKY-t, a bécsi udvari operaház alsórendű volt tenoristáját, fényes feltételek mellett szerződtették a drezdai udvari színházhoz.

~ JAHN, a bécsi udvari operaház igazgatója, egy frankfurti fiatal mérnökben fényes tenorhangot fedezett fel. Az újdonsült énekes már több parthiet tanult be s próbafelleptének sikere után szerződtetik a bécsi operához.

~ FIRENZÉBEN Irene Morpurgo nevű hölgynek «Mária» nevű új operáját fogják előadni. Ugyanott a fiatal Tascá «Bianca» című új operájára is készülnek.

= VERDI *Don Carlos* című dalműve vasárnap, e hó 1-jén, Drezdában csak középszerű sikert aratott.

SEVERO TORELLI.

— Dráma: felvonásban. Itt *Coppée Ferenes*, For. itotta *Gily Gergely*. Először f. hó 6-án adott a nemzeti színházban. —

Sok háborúságot és éveken át tartó irodalmi csete-patét okozott Párisban az a színmű, melyet hosszú vajadás után végre üdvözölhetünk a nemzeti színház színpadán. Coppée, mikor darabját megírta, a Théâtre Françaisnak ajánlotta föl, hol akkor egy könyvtáros szerény állását töltötte be; de az öreg Coquelin annyira áskálódott ellene, hogy Coppée kénytelen volt darabját az Odéonnak felajánlani, honnét az diadallal és koszorúsan járta be majdnem egész Európa nevezetesebb színpadjait. Mi természetesebb, minthogy e tény sok kéznek adott papírfogyasztási munkát és sok elfogultságot, epébe mártott bírálatot juttatott napfényre. Hanem a sok herce-hurczának végre is az vetett véget, hogy Coppée tehetsége előtt meg kellett hajolni ellenségeinek is és legyőzetésük szégyenpirját ama mosolygó üdvözlés mögé rejtienők, mely busásan hullott a kiváló költő lábaihoz, mikor beválasztották akadémikusnak.

Es valóban, Coppée nemcsak a Hugo-iskolának egyik legkiválóbb tagja, de egyike a legjelesebbeknek azok között, kik a legközelebb multban a francia színpadot és az egész francia irodalmat dominálták. Nemesak költeményei tanuskodnak erről, nemesak dalai, melyekben Béranger csapongásával, Musset mélységével és Heine szellemével kel versenyre, de első színdarabja a *«Le passant»* című kis blüete, melyben Sarah Bernhardt játéka mámorította a párisiakat, már a legelső között jelölt meg helyet számára. Es a *«Severo Torelli»*, mely első darabját csak tizenöt év után követte, méltán igazolta azok várakozását, kik szenvedély és elfogultság nélkül, az igazság magaslátáról vizsgálták a darabot.

Ez új darabjában messze elkerülte Coppée azt a tért, melyen ez ideig aratta diadalait. Nem a szerelem csapongása, nem a szív gyöngéd érzelmei érdeklik; hanem a nagy szenvedélyek és az életet kockáztató drámai összejöttések csábitják. A lombsátor nem köti többé műzsáját, a történelem nagy csarnokaiba lép és a tizenötödik század vérlepte emlékei ragadják meg képzeletét. Pizának, Flórencz vasigájába tört Pizának, nyögéseit halljuk, a mint kétségbeesve kiált szabaddító után, ki megtörje a kényúr rablánczait. Mert nem tűrheti ezt így tovább; Barnabo Spinola kegyetlenkedései, ki legközelebb ismét három előkelő polgárt küldött a bitó alá, csordultig tölté a keserűség poharát.

Es a bitó bárdja alól a kegyelem útján kiszabadult Gian-Battista-Torelli, véres bosszúval fizeti meg a kegyelmet. Nem ő maga fordítja ugyan Spinolafelé a gyilkos tört, de fiút nevel, kinek mindennapi imádsága annak a nagy eskü-

nek a beváltására szól, melyet apja a hóhér bárdja alatt tett: «Ha fiam születik, jaj neked, kényúr!» — És nemcsak az öreg Torelli, de egész Piza a fiatal Severo vasmarkaiba és az eskü beváltásába helyezi bizalmát. Pór és nemes, szegény és gazdag Severo Torellitől várja a megszabadítást.

A drámai koncepczió remekei azok a jelenetek, melyek által a költő e vára kozásnak ad kifejezést. Az öreg Torelli nem akar palotájából kimozdulni, míg fia hazáját meg nem szabadítja!... A városi polgárság, kikkel Severo a templomban találkozik, könyörgve kérdik, mikor lesz már fogantatja az apai eskünek?!... Severo azt feleli rá: «Majd ha út a megszabadítás órája»; pedig már ütött vagy legalább is Severo szívében megfogamzott már a mag, mely bár egyéni érzelmek melegétől pattan föl, de visszapatannak szívéből és letérdel az éppen arra menő pap keresztje előtt új esküt fogadni, hogy megöli a kényúrt.

Es szent nyugalommal lép szülői elé, hírt vinni nekik is elhatározásáról. Mielőtt jön, az öreg Battista épp azt beszélte el nejének, ki sokkal fiatalabb nálánál, hogy minő nagy mennyei áldásban részesülnek majd *fiuk* által. Az asszony aggodalom és félelem között tompán ismételi a szót: *fiunk!* és midőn Severo ajkáról hallja a retentő elhatározást, kétségbeesve kiáltja föl: «Ennek nem szabad megtörténie!...» Battista az asszonyi szív könnyen meginduló szánalmának szavait hallja a tiltakozásban és rá sem ügyelve távozik. De mi nyomban rá megtudjuk, hogy e tiltakozás nem a gyöngéd asszony tiltakozása volt — hanem más: a szerető aggodalma kedveséért; sőt ennél is több, az anya félelme, nehogy fiára az apai vér foltsa ragadjon. Egy jelenetből, mely előtt tétovázva gondolkozunk a fölött, hogy a költő Coppée nagyobb-e vagy a dramaturg, megtudjuk, hogy az öreg Battista Torelli a halálból neje tisztaságának árán szabadult meg és annak a csóknak, melylyel tisztaságát Spinola megvásárolta, Severo lett a gyümölcse.

Hogy minő hatással van ez Severo gyilkossági elhatározására, remekül festi a felvonás folyamán Coppée. Severo a kétségbeesés erejével küzd a gondolattal, hogy ő a kényúrnak és nem a becsületben megöszült Torellinak fia és míg anyja kimerülve rogy le lábaihoz, ő felmagasztosulva kiáltja: «Megesküdtem a keresztre!»

De a kimondott eskü emlékezése még nem tett. A harmadik felvonásban Piza piacán vagyunk és a halálos bosszúra ingerelt tömeggel találkozunk, a mint kéjtalan nézi a szobrokat, melyre valaki ezt ír vakmerően: «Mort à Spinola!» Itt találkozunk újra Severoval. Az éjet nem tölté otthon. Zaklatta az iszonyatos tudat és lelke, két retentő gondolat között hánykódva, nem tudott elnyugodni. Találkozik itt barátaival is, kik hírül hozzák neki, hogy a vakmerő feliratért tíz derék pizának kell elvérzeni és míg tettere bátorítják, jön Barnabo is, kutatva a tettest. Severo itt látja Barnabot, apját legelőször. Megmondja neki, hogy ki ő és magát jelenti föl az átkos irat szerzőjeül. De ez nem hiszi és családjá becsületét említve kéri, hagyjon föl

e nemes elszántsággal. Severo elcsüggedve, némán áll sorsa előtt és hamleti töprenkedéssel keres elhatározást. Barátai megadják neki ezt és azzal válnak el, hogy egy óra mulva találkoznak a Torellipalotában.

Ez egy óra alatt is sok érzelmek között és fájdalmasan hányódik meg Severo lelke ama két gondolat határán, hogy megölje-e apját, vagy megszegje esküjét? A tételődések között jut az öreg Torellifhoz, ki fogva tartja szívének szerelmét és a ki élő intőjele a bosszúnak. De elhatározása itt se foganhat, mert a mint megválnak az öreg Torellitől, jön anyja, hogy megeskettesse a kegyelemre. Könyörögve kéri az enyhülésre és midőn ez még se hajlik, az isten kegyelmével is biztatja:

«Oh! Dieu, j'expire!

Non, non, ta chère main ne fera pas cela!
Non tu ne tueras pas, mon fils, ce Spinola!
Tu ne commettras pas cette atroce folie!
Ta mère le défend, ta mère t'en supplie,
Par ce corps douloureux, enfant, qui t'a produit...
Et... tiens...

és lebontva fátyolát könyezve mutatja:

Par ces cheveux blanchis en une nuit!...»

Es bár nyugtatja anyját, a következő perczben még is határoz. Egyik barátja jön hozzá, ki vele esküdött a szent ostyára, tudatni, hogy Spinola éjnek idej n egyedül megy a kápolnába, hova Severo is bejuthat.

E kápolnában látjuk az utolsó felvonást. Az esteli misének vége; a nép távozik és jön Severo. Még mindig habozik. Nála ugyan a tör; a lépést is megtette és mégis felajánlja a védtelen Spinolának az életet, ha ez felszabadítja az iga alól hazáját. Ez kikaczagja; fattyának nevezi és már felvillan a tör, hogy a kényúr szívébe szálljon, midőn megjelen Severo anyja, a gyilkolás jogát magának követelve és előbb Severo szívében majd a magáiban forgatja meg törét.

Ez röviden elmondva meséje egy, minden jelenetében sok hatást rejtő és kiváló költészetet sugárzó drámának. Van e benne annyi drámai is, mint költői?... E kérdést alig dönthetők el az első előnyére; mert e remek költői mű, bár kizsákmányolja mind azt, a mit beleolvaszthatott egy dráma keretébe, tökéletesen még sem az.

Kezdhetők az állításunk megokolását azzal, hogy miért hívja Coppée művét drámának, mikor az tényleg tragédia?! Igaz, hogy a francziák nem szoktak e tekintetben annyira distingálni, mint az angolok és a németek, és tőlök származik a színmű kifejezésnek oly tágas értelemben való használata, mely alatt társadalmi dráma és tragédia egyaránt érthető. De úgy látszik Coppée öntudatosan használta ezt így; mert az ő hőse nem bukik és bár sötét a seb, melyet küzdelme lelkén ütött, ha ő nem is jut diadalra, győzött az eszme!...

Más kérdés itt, mindjárt ezzel kapcsolatban, hogy tulajdonképen Severo-e a darab hőse?!

Nem az! Severo Torellinak nincs hőse, mert nincs is cselekvénye; maga az, ki a múlt hibáin feltorlódo események középpontjában a legtöbb érdekléssel küzd, nem tesz semmit. Az elhatározatlanság és habozás végtelen tengerén úszik és ha

a körülötte élők, kiknek egyike Piza bosszúját, a másika az anyai és gyermeki szív jogait képviselik, nem mozognának, ő talán megállana és hamleti tépelődések között óra hosszúig szavalná kínjait. Altalában, úgy látszik, Coppée előtt Severo Torelli alakjának megalkotásánál Hamlet lebegett; de nem tudott utána másolatot festeni és csak árnyékot kopirozott. Mert Hamlet nem cselekszik úgy, mint a tragikai hősoknél megszoktuk a cselekvést; de fejlődik, mert küzd tépelődéseivel és határozni akar a lelkét marézagoló eszmék körében. Severo is tépelődik; de tépelődése közben nem halad; egy circulus vitiosusban forog, melyből nincsen kiút, pedig ő tényekkel áll szemben, melyek megfoghatók! . . .

Azután Severo annyira gyöngö, hogy nem is képezheti a dráma középpontját; bár ilyenről magában a darabban szó sem lehet. Azután a mű vége inkább mechanikai, mint drámai vagy költői; de mindezt örömmel megbocsátjuk Coppéének azért a nemes költészetért, melylyel a szépnek formát adott, ha nem is tudta azt a kellő alakban megtestesíteni.

A darab hibái magukban hordták nagyrészt az előadás sikerét. Nagy Imrénének (Severo Torelli) csak szavalnia kellett és szavalatába beleolvastotta hangjának egész melegét, szívének egész közvetlenségét. *Bercsényi* (Gian-Battista-Torelli) a vén hazafit, kibén csak a bosszú tartja az életet, *Szaszvay* (Barnabo Spinola) a vas kényűrt, jelszen alakították. Oszatlan elismerésünkkel hódolunk *Jászay* Mari, (Donna Pia, Severo anyja) előtt, ki legkiválóbban állott tragikai magaslaton és játékában és szavalatában egyaránt kitűnő volt. Mellette *Szaszvayné* (Portia), *Santrino* (Fáy Szeréna) részeseültek megérdemelt tapsokban.

DR. BERÉNYI PÁL.

HAASE FRIGYES BUDAPESTEN.

A HELYBELI német színházban e héten egy nagy művész tartotta bámuló közönség előtt előadásait. A német színészet történetében e század volt a legdicőségesebb korszak. A nagy alakok a múlt században keletkeztek Eckcof és Ifflanddal. Utánok következett a három Dewrient, Emil, Lajos és Ede, Döring, Dawison, Dessoir és utolsónak Haase Frigyes. Ha e nagy iskola fejlődését és tradícióját tartjuk szem előtt, úgy Haaset kell a most élő legnagyobb német színésznek elismerni. A másik iskola, mely Sonnenthal, Lewinsky, Possart, Baumeister, Barnay és Robertet érlelte, egészen más természetű, mintsem azt az utolsó epigonnal együtt lehetne említeni. Ez a Laube iskolája, mely művészetének fősúlyát a sző érvényesítésére fekteti, a mellett a modern realizmust és a francia esprit és szeretetreméltóság szolgálatában áll, míg Haase, ki a nagy romantikus Tiecek tanítványa volt, a régi kedélydús romantikát a par excellence Jean Paul-féle lágyaságot a mi realizmusunkkal egyesíti.

Néhány általános vonást e nagy művészről, mielőtt az egyes alakok méltóságához fognánk.

Az első benyomás, melyet a néző Haasetől elfogad, az a virtuozitás, melylyel művészetének technikáját hihetetlen biztossággal kezeli. Ezzel vonta magára a karlsruhei kritika kicsinylését is, mely pusztán genre-virtuóznak ismerte el azelőtt a nagy színészt. Pedig ez a virtuozitás elengedhetetlen a valódi előadó művésznél; kell, hogy a színész ismerje a technikát a legelrejtettebb és legfinomabb vonásokig, hisz ez művészi valójának külső hatalmas apparátusa. Hátha még minden virtuoz fogásnak oly aesthetikai finomságai vannak, mint Haase minden egyes mozdulatának.

Haasenak legbecesebb tulajdonsága a nemes mérséklet. Ebben nyilvánul nála a mester. Alakjain klasszikus nyugalom és méltóság ömlik el. Mérséklete és nyugalma öntudatának és önismeretének bizonyossága. Ő nem tartozik ama hamis színészek közé, kik előre törekvésükben határt nem ismernek, kiknek semmiféle feladat nem elég nehéz. Haase tudja, hogy ereje nem a lelkesedés magával ragadó hatalmában, hanem a finom jellemfestésben rejlik. *«Haase ist kein dramatischer Frescomaler, sondern ein Aquarell- und Pastellmaler»*, mondja róla Gottschall Rudolf egyik kritikájában. Ebben a detailfestésben aztán Haase nagy mester.

A mellett soha sem engedi át a színészek csábítójának, az improvizációnak a hatalmat az alakító tehetség fölött. Haase alakításainál nem ezermesterkedik. Charactereit minuciózus, majdnem kínos pontossággal építi fel. Minden alakja egy teljes egész, melynél a külső szoros összhangzásba van hozva a jellem belső lényével. Haase maszkjai a portrait-festés mesterművei. A nagy művész öltözője egyszerű, melyből a legszebb tanulmányfejek kerülnek ki. Maszkjának mindig megfelel a külső testtartás is. Ő külsőleg is talán a legsokoldalúbb színész. Történeti alakjai ércből vannak öntve; vígjátékalakjaiban a parfumos marquis, a Klingsbergeek és más öreg viveurökben pedig a higany szökevénye látszik.

Haase nem deklamáló német színész. A regényes elem igen messze esik tőle. Lyrai ömlengések, a retorika pompája nem neki való. Organuma legjobb idejében sem volt arra alkalmas, habár azon a kissé elhasznált hangon egy nagyszerű training jelei láthatók. Tehetsége a characteristicum finomságai felé vonzza és ezt ragadja meg legelőször egy alak megteremtésénél.

Lássuk már most, hogyan olvastotta be Haase e jelzett művészi sajátosságait az előállított alakokba.

Első szerepe Gutzkow, a *«Jung-Deutschland»* egyik legizmosabb alakjának *«Königsleutenant»*-ja, Thorane gróf volt. Bámulatos egy alakítás, melytől nehezen szabadul a figyelmes néző. Nem oly impozans a fellépésben, oly hatalmas az elegikus beszédben mint Sonnenthal Thoraneja, de annál poetikusabb és finomabb. Thoraneról a német irodalomtörténet is szól. Ő volt az a széplelkű lovagias fanczia, ki az invázió alatt Goethe szüleinél lakott és a tizenhét éves lánglelkű fiúra nagy hatással volt. Ő fordította Goethe figyelmét a művészetre. Gutzkow színművében Thorane egy megtört lelkű férfi, ki egy nagy szerelmi csalódás fáj-

dalmait a háború zajában akarja feledni. Merengő, melancholikus, a mellett vitéz és lovagias farancia katonája és a finom ízlésű műbarát Thorane valójának vezérhangjai, melyeket Haase csodálatosan találja el. Páratlan szemjártékából a melancholia megható szomorúsága és költői borúja szelíden sugárzott ki, míg mozdulataiban az aristokrata eleganciája és a hős határozottsága nyilvánult. Különös bájjal törte francia kiejtéssel a németet, elragadó szeretetreméltósággal javította a kiejtési hibákat és midőn e kiejtéssel és érző lelkének közvetlenségével szavalta Goethe egy lyrai versét, a zsúfolt ház döngő tapsban adott elragadtatásának kifejezést. Környezetével a legválasztékosabb farancia nyelven beszélt, hódító eleganciával paráncsolt, a megnyert csatából villámlo tekintettel tért haza és midőn az öreg Goethét lázadás miatt elfogatja, erős drámai hangokra fakadt. Ezután következtek még a legbecesebb jelenetek. Thorane megtalálja az évek óta keresett csábítót és az örülten szeretett nőt. Az indulatok elemi erővel rohanják meg. Haase itt fuldokló zokogásra fakad, karszékebe dől és egy utánozhatlan pose-val hajítja le fejét és így marad néhány pillanatig. Nincs az a szobrász, ki ily alakot tudna teremteni. Azután felkerelkedik benne a bosszú, mely óriási erővel, de torzító hatás nélkül tör elő. A rábajt ugyanakkor tiltotta meg a király és maga a főparancsnok szegi meg először a tilalmat. A katonai engedelmség, a lovagiasság és a bosszú rövid, de sokat mondó tusára kel. A két utóbbi győz. Feledhetetlen marad a kifejezés, melylyel Haase e szavakkal fordul sergeantjához: *«Mack, chargez les pistolets»*, a mint felejthetetlen is megjelenése, midőn a pá bajtól jöve, felkötött karral lép ismét be. Most találkozik Goethenével. Leírhatatlanul illusztrálja azt a hatást, melyet a híres asszony a nőgyűlöltre gyakorol. Goethené férje kiszabadítását kéri. Az a jelenet, midőn Thorane enged a kérésnek, beszédét csak ép kezének plasztikus mozdulataival kíséri, és Goethené kezét nagy meghatottsággal megcsokolja, az ajtóhoz kíséri és néma meghajtással búcsúzik, ez az aesthetikai élvezet netovábbja volt, melyhez csak az hasonlítható, midőn elbocsátatásáról értesül. Ily vonásokkal ruházta fel Haase első alakját, melyet közönség és kritika a bámulat jeleivel halmozta el. Ily alakítással szemben a kritika megszűnik, vagy igen könnyű feladatra van kényeszerítve. Itt csak fogékonyság kell a szépségek iránt, melyeket a kritikuskak csupán kons atálni kell.

Óriási sikere volt Haasenak Melleville régi *«Elle est folle»* (Wahn und Wahnsinn) című színművében. Az itteni közönség ismeri Sonnenthal e remek szerepét és Haase ismét kénytelen volt a nagy kollegájával való összehasonlítást kiállani. Harleigh baronet elméjét egy általa elkövetett vélt gyilkosság zavarja meg. A tébolyból Harrys orvos kigyógyítja. Ez a szerep története és egyszerűsége a különben igen gyöngö darabé is, melyet nagy színészek tettek állandó repertoírira. Az összehasonlítástól abban a pillanatban el kellett állni, melyben Haase a színpadra lépett. Ez egészen más Harleigh

volt, mint a Sonnenthalé. Sonnenthal hatalmas individualitásával az örültség borzasztó és megrázó kitöréseire fekteti a fő súlyt. Haase marad itt is a híres detailfestő. A nagy effektust mellőzi, a híres jól tudja, hogy megfelelőleg nem viheti ki. Az ő örültsége egy pszichológiai és physiológiai kép. Nem megrázó és fékvesztett, hanem kísérteties, félelmes és vérfagyasztó. Sonnenthal a hang és a rendetlen gesztus lázával hat. Haase örültsége a szem nyugtalan járásában, néha merev tekintetében, a kezek ideges játékában és az arcizmok periodikus rángatózásában és a hang hirtelen elrekedésében nyilvánul. Hatalmasabban csak akkor koncentrált, midőn a gyógyulás processusa vége felé közeledik és a téboly egy nagy katasztrófában mintegy szemmel láthatólag feloldódik. Ez Haasenál a kulmináció; a többi jeleneteket simán és egyszerűen játszsza le, míg Sonnenthal ez első világos pillanat után mindent magával ragadó érzelmekitöréssel rohan a megöltnek vélt emberhez és attól egy pillanat alatt ártatlan felesége lábaihoz, kinek szintén vélt hűtlensége üldözte a tébolyba. Ime, a két felfogás, melyek közül a jobbat kiválasztani nagyon nehéz.

A «Parthie Piquet»-ben már a genre-művész lépett elé. A két előbbi alakítás után a kontraszt csodálatos. Haase úgy látszik annyiféle hanggal rendelkezik, mint arczsal. Az öreg Rochefierier chevalier veszekedő és pedans természetét pompás humorral festette, ama virtuoz apróságok és fogások kíséretében, melyek oly gazdag mértékben állnak rendelkezésére.

Ezek egélyével aztán végtelen mulatságos alakká változtatta az öreg urat. Így minden nagyobb frazeológiai befejezés után oly köhécselést vitt véghez, mely minden visszatérése alkalmával általános őszinte derültséget keltett. Ilyen pompás nuance továbbá fejkavarása. Újait messze szétterjeszti és a lefelé görbített mutató ujjal gyengén érinti kopaszodó tarkóját, mialatt a kedélyes jólérzés kifejezésével ajkait hegyezi és nyelve hegyét kevéssé kiölti. A kiállhatatlan öreg úr a szellemes mimikai mutatványok által kedves és szympathikus benyomást tett. Ezek által Haase az öregét megcsontosodott marotteiból kivetkőzteti és annak helyébe az aggkor szeretetreméltó gyermek szeszélyeit lépteti. A mellett megőrizte a vén chevalier arisztokratikus büszkeségét és méltóságát. E vígjátékban nem hagyhatjuk megemlést nélkül Förstert, Haase lipcsei híres kollégájának nagytehetségű fiát, ki Mercier szerepében feltűnő szellemi rokonságot mutatott előkelő partnerével.

Kotzebue «Die beiden Klingsberg» című vígjátékában azonban a művész a legnagyobb. Hogy Haase a vén bűnös roué szerepében páratlan, utólréhetetlen, azt híre mondta. Erről meggyőződni annyi volt, mint a színművészet netovábbját csodálni. E mellett eltűnik minden nagy szabású alakítása, e mellett eltűnik minden, a mi még a színművészet terén produkálható. Ha Haase már előbb említett alakításai által a legérdekesebb színészek egyikének bizonyult, az öreg Klingsbergje mindenkit elbájolt. Ennél befejezettebbet színész nem mutathat fel. Az egész szerep épp oly szellemes, mint szeretetre-

méltó pointekből van összetéve oly egészszé, mely egyszerűségében a nagyszerű hatását teszi. Haase Klingsbergjét látni kell, hogy az ember meggyőződjék arról, miszerint azt leírni lehetetlen. Ez a Klingsberg messze túlhaladja Kotzebue Klingsbergjét. A characternek számtalan vonása olvasható le arról az arczról, melyet Haase ez alkalommal mintegy feltett. Előkelőség, önteltség, apai majomszeretet, érzékiség, jóság, hiúság adott ennek az arcznak a cselekvés különböző pházisaiban más és más kifejezést. A finom komikum örök példája az a három egymásra következő momentum, midőn az élvsóvár öreg úr összerenzen egy szép nő látására a gyönyör előérzetében, hagra lobbán, midőn fia közbelépése megakadályozza galans kalandját és midőn rögtön rá büszkén és elégedetten mosolyog, örül fiának, a gaz kópénak, ki annyira apjára ütött. E három mozzanatot oly világosan s gyorsan megértetni valóban nagy művészet. Az elegancia a tartásban, izlés a toiletteben, a gesztus magyarázó és a frivol szavakat elfojtó alkalmazása, a komikus helyzetekből való menekvése, a mint csinján rajtakapva az ajtón kisompolyog, az önelégült tánczolgatás, a kaczerásg és tetszvágy a nők előtt, oly alkatrészei e momentális alakításnak, melyekkel Haase közönségének intenzív és felejthetetlen élvezetet szerzett. — Görner «Angolosan» című ismert vígjátékában tetőtől talpig korrekt angolt ábrázolt.

Ennyit a nagy művész szerepléseinek első hétéből.

REINER FERENCZ.

SZÍNHÁZI HÍREK.

— VÁRSZÍNHÁZ. A múlt hó végén Birch-Pfeiffer Sarolta régi színjátékát a «Tücsök»-öt elevenítették fel. Az előadás annyiban érdemel figyelmet, hogy Blaha Lujza asszony vállalta el Fanchon szerepét. Blaha asszonyt a közönség, mint rendszeren, zajos ovációkkal tüntette ki és ennyiben a szereplés igen sikerültnek mondható. Fanchonja nélkülözte azt a kesernyés mellékízt, melylyel a szerep többi híres személyesítőnői a vadóc leányt, a George Sand-féle karakterisztikumból kifolyólag felruhazzák. Blaháné «Tücsök»-e már az első felvonásban sokkal barátságosabb lény volt, mint ezt megszoktuk a régi, különben igen helyes ábrázolásoktól. Új vonásokat nem vettünk észre, sőt mondhatjuk, hogy erős konzervatizmussal támaszkodott néhány régi szerepére, melyek a tücsökkel való rokonságot nem tagadhatják el. Ilyenek különösen a «Vöröshajú», «Arva Zsuzka» Lukácsi kölcsönvett alakjai. Ezekről és még egy keveset Cerpolltetéről a mi nagy művésznőnk is sokat vett kölcsön, valamint néhány momentumot tisztán egyéni felfogása alá hajtotta, minek folytán kissé idegenkedni voltunk kénytelenek ettől a Tücsöktől, ki fogalmainknak legalább az első két felvonásban nem tudott megfelelni. Az árnyéktáncz groteszk jelenete nagyon is sima, kissé csinálnak tetszett. Ellenben a többi felvonásban sok igen értékes pillanatai voltak. A bucsúzás Landrytól, a visszatérés, Barbeaud apóval való jelenete egy határozott és érett drámai tehetség nyilvánulásai voltak. Makó Bar-

beudja kiváló alak. Az erély, a negáczió és a szelidebb kedély hangjai művészi interpretációra találtak. Szírmay ismét túlságos hévvel és kapkodással ment szerepének. Az indulatok néma kifejezésénél feltűnően hamis fogásokat alkalmaz, valamint hamisak és nem természetesen pose-jai is. Különben is nagy hangbéli indispozícióval küzdött. Benedek Didiérje jó. Sikerült természetes naivitása. A gyermek allurókbe ártatlan humort olvasztott. Beodnyé Fadetteje egy régi hagyomány elkopott és túlzott fogásain ragódott. Hatást csak ott érhetet el játékával, hol még a mesebéli vasorrú bábák babonáiban hisznek és azok szitolódzásainak olvasásánál a tudatlan fél és borzad. — Nagyné (Barbeaud anyó) alakatlan és teljesen kifejezéstelen játékának méltó jellemzésére vagy elítélésére nincsen szavunk. Megemlítjük még, hogy az alkalmi zene (nem szólva annak értéke ellen) csak zavarta az egyes jeleneteket. Hibája pedig az, hogy oly szerényen lép fel, hogy az ügyefogyott alkalmi szöveget is ki lehetett hallani. — Pnteken egy új tenorista, Erczi úr, próbált szerencsét, kevés sikerrel. Fellépett a «Nőnövelde» és a «Férj az ajó előtt» című operettekben. Elég ügyesen mozog a színpadon, de hangjával sehogy sem birtunk megbarátkozni. Igen kisterjedelmű és iskolázatlan. A többi közreműködő igen jó volt és rég hallottunk a várszínházban ilyen jó és összevágó előadást.

— A NEMZETI SZÍNHÁZ csarnokait igen szépen fogja közlébb kidiszíttetni az igazgatóság. Mint a «Fővárosi Lapok» írja, az előcsarnokot, az oszlopos csarnokot, lépcsőzetet és elsőemeleti foyert pompéji és görög styben fogják kifesteni. Továbbá a foyer-ba Feszty Árpád néhány falképet fest, jelképes alakokkal. Elhelyezik továbbá a régi színművészek és művésznők ama mellszobrait, melyek most a műcsarnokban vannak letéve. Ezek közül négy a foyert fogja ékíteni, nyolcz pedig a fölépcső sarkait; egy-egy oldalon négy lesz föllállítva csinos talapzatokon. Mindezt, ha csak lehet, már a kiállítás megnyitására akarják elkészíttetni. (A ruhatárral nem történik semmi?)

— «A PROTEKCIÓ». Ama vidéki t. cz. színgazgatókat, kik Berczik Árpád új vígjátékát «A protekció»-t megszerezni óhajtják, felkrem, szíveskedjenek hozzám fordulni Bakonyi István, a budapesti nemzeti színház tagja.

— FRANK k. a., a jeles színművésznő, ki csak nemrégiben vendégszerepelt Budapestben, a következő saisonra a stuttgarti udvari színházhoz szerződött.

— Az «Ország-Világ» 6. száma a következő érdekes tartalommal jelent meg: A székely kapitánya. Elbeszélés. Irta Vértési Arnold. (Folyt.) — Körögyon. Költemény. Irta Csukási József. — A tantsai bucsú. Egyiptomi képek. Irta Hatalla Péter. — A fálu urai. Regény. Irta Tolnai Lajos. (Folyt.) — Kölséy Ferenc egy ismeretlen levele. Az «Ország-Világ» eredeti közleménye. — Fehérvári Csatalában. (Képpel.) — Humor a politikában. Irta Nevelen. — Ha már szerelmed... Költemény. (Hopten.) Ford. Levay Ede. — A művészi-világból. Eltekép. Irta Jesson. Ford. Sám László. (Folyt.) — A farsang Spanyolországban. (Képpel.) — Művészet az iparban. Irta Berényi László. — Robbanások a Westminsterhall és Towerben. Az «Ország-Világ» eredeti levele. (Két képpel.) Irta Bertalan József. — Racz Pál. (1815-1885.) Arczképpel. — Az arczon. (Képpel.) — A hit története. Irta Székely Huszár. — Állandó rovatok: Tudomány és irodalom, színház és művészet, újdonságok, vidéki élet, könyvpiac, sport, hymen, gyászrovat, inuen-onnan, rejtvények, naptár, hírdételek. — Az «Ország-Világ» előfizetési ára egész évre 10 frt, félévre 5 frt, negyedévre 2 frt 50 kr. Egy füzet ára 40 kr. Egyes szám 20 kr. Előfizethetni a kiadóhivatalban: Budapest, IV., gránátos-utca 6. valamint minden könyvtárban. Mutatvány-szám ingyen és bérmentve.

Pallas irodalmi és nyomdai részvénytársaság nyomása.

„HARMONIA”

zongoratermében (váczi-utca 3.) alábbi bécsi zongoragyárosok gyártmányai találhatók raktáron:

J. Heitzmann és fia

cs. kir. udvari zongoragyáros.
Elsőrangú gyár, mely különösen arról nevezetes, hogy a legtartósabb hangszereket készíti. Zongorái az egész világon el vannak terjedve. S mindenütt egyaránt kelendőségnek és kedveltségnek örvendenek. Birja a legmagasabb kitüntetések.

Zongorahangoló lakcíme

megtudható a „Harmonia” zeneműkereskedésben.

F. WOLLEK

Olcso közép minőségű tetszetős zongorák.

ERBAR

világhírű zongorái.

Ezen hangszerek a zongoragyártás remekei közé tartoznak. Tartósságra utólérhetetlenek, ezen tulajdonságnak köszönheti a gyár nagy hírnevét.

Kaphatók:

Salon Stucz, diófa
fekete

kereszt-hurozott és egyszerű.

Schmidt Ferencz

Bösendorfer tanítványa.

Jó minőségű tartós zongorák:

Rövid salon, diófaból
fekete

Árjegyzék küldetik díj nélkül.

Wessely Márton

zongoragyáros.

Különös specialitás az úgynevezett „Diminutiv” zongora, legkisebb alak s mégis erős, tömör hang. Bármilyen kicsi szobában is elfér. Az egész zongora 1 $\frac{1}{2}$ méter. Különféle érmek.

Hamburger Károly

bécsi zongoragyáros, készít kitünő zongorákat, melyek a „Harmonia” zongorateremben folyton készletben tartatnak és jutányos áron kaphatók.

Stahl Ferencz

Kitünő zongorákat készít, melyek nagy kedveltségnek örvendenek.

HESSE L.

nemcsak, hogy szakértelemmel kezeli a hangolást, hanem mint volt zongorakészítő a hangszerek javítását is magára vállalja.

HEITZMANN NÁNDOR

Jó minőségű tartós zongorák

Rövid salon diófaból

„ „ fekete

POKORNY

zongoráit ajánlja a közönség figyelmébe.

Nemecske József

== Mignon ==

zongorák. Tartós kitünő hangszerek. Különösen ajánlatosak iskolák számára.

„Erste Productiv-Genossenschaft der Klaviermacher“

Arany- és más magas érmeikkel
kitüntetett gyár.

WIEN.

Verschiedene goldene Medaillen und
andere hohe Auszeichnungen.

Bécsi zongoragyár Produktiv-szövetkezet

kitünő gyártmányok, melyek minden tekintetben kiállják a versenyt a leghiresebb zongorákkal.

KAPHATÓK:

Barna egyszerű hurozott

Fekete egyszerű hurozott

Barna kereszt-hurozott

Fekete kereszt-hurozott

Egyedüli főraktárunk Budapesten (váczi-utca 3. szám), a „Harmonia” zongorateremben.

Risorsolással egybekötött életbiztosítás.

MAGYAR-FRANCZIA

BIZTOSÍTÓ-RÉSZVÉNY-TÁRSASÁG.

Befizetett tőke	4.000.000— frt
Ágio-tartalékalap	707.200— „
Rendelkezési és nyereség-tartalékalap	424.821'03 „
Árfolyamkülönbözeti tartalékalap	80.000— „
Díjtartalékok	1.049.936'02 „

A díjak jutányosak.

Előforduló káresetek gyorsan és pontosan felvételnek és kifizetnek.

Felvilágosításokkal készséggel szolgálnak az igazgatóság irodahelyiségeiben

BUDAPEST, IV. VÁROSHÁZTÉR 1. SZ.

és nemkülönböztetve a társaságnak az osztr.-magyar birodalom területén fennálló összes vezér-, fő- és alügynökségei.

Szállítvány-biztosítás.

Zenetanárok lakcímei.

ZONGORA:

Bartay János, nemzeti zenedei t. váczi-u. 10.
Deutsch Willy, bálvány-utca 18.
Drescher Raimund, kerepesi-ut, kerep. udv.
Erney József, nemz. zen. t., kerepesi-ut 24.
Gobbi Henrik, m. kir. orsz. zeneakadémiai tanár. Ferencz-József rakpart 18.
Klinger Sándor, sugár ut 23. III. em. 9. ajtó.
Kont Ilona, damjanich-utca 6.
Koschirz János, sugár-ut 89.
Major J. Gyula, váczi-körut 17.
Rausch Károly, nemz. zenedei tan., Hunyady-utca 3.
Schütze Rezső, nemz. zenedei tanár, nagy korona-utca 4.
Sipos Antal, magán zeneakadémia tulajdonosa, Keckeméti-utca „Geist“-ház.
Somogyi Mór, Zrínyi-utca 3. sz. I. em. 19. a.
Vajdady Béla, nemz. zenedei tanár, külső dob-utca 49.

HARMONIUM ÉS ORGONA.

Erney József, kerepesi-ut 24.

ÉNEK.

Henderson Mary, aranykéz-utca 2. sz.
Igerics Katalin, Lipót-utca 6.
Passy-Cornet Adel, m. kir. orsz. zeneakadémiai tanár asszony, muzeum-körut.
Schmidt József, Lipót-utca 19.

ZENESZERZÉS.

Breisach Izidor, váczi-körut 29. III. em. 8.
Erney József, kerepesi-ut 24.
Major J. Gyula, váczi-körut 17.
Nicolitsch Sándor, m. kir. orsz. zeneakadémiai tanár, Kazinczy-utca 17.

HEGEDŰ.

Gobbi Alajos, nemz. zen. t., magyar-u. 36.
Kis Péter, nemz. zenedei tanár, Sándor-u. 5.
Mészáros Imre, nemz. zened. tr. tizoltó u. 19.
Pettykó Imre, Klauzál-utca 17.
Herman Mariska, Múzeum-utca 11. sz., hegedű, zongora, czimbalom.

Fölvívás előfizetésre

az

„APOLLO“

magyar zeneszerzók válogatott műveinek havi füzetekben megjelenő gyűjteményére.

Szerkeszti

Vágvölgyi Béla.

Ezen egyetlen szakközlöny, mely a hazai zenemű-irodalom emeléseért és felvirágzásáért fáradozik, menyibben érdemi meg a magyar zenekedvelők hathatós pártfogását mutatja a következő körülmény: Az „Apollo“ utolsó hat füzete 20 komoly irányú, 17 szalon- s 14 tánc-, összesen 51 zeneművet közölt hazánk legkiválóbb zeneszerzőitől. Ez oly eredmény, melylyel szemközt még a külföldi olesó kiadások (Edition Peters, Collection Litolf stb.) sem léphetnek versenyre, mert az „Apollo“-ban — mely eddig kizárólag csakis jeles művekkel gazdagította zeneműirodalmunkat — egy-egy zenemű átlag csak 6 krba kerül.

Az „Apollo“ elegáns kiállítása s darabjai válogatottsága folytán bármely úri család zongoráját diszitheti.

Ezért ószinte bizalommal fordulunk a magyar zenekedvelő közönséghez s bizunk nemes pártfogásában, bizunk a hazai zeneműirodalom emelése és felvirágzása iránti lelkes érdeklődésében, remélve, hogy ez egyedüli hazai vállalatot előfizetések eszközlése által hathatós pártfogásban részesíteni fogja.

Az „Apollo“ előfizetési ára egész évre — legalább 60 iv zenére — 6 frt. (Január 1-től december végéig.) Félévre — 3 frt. Negyedévi előfizetéseket nem fogadhatunk el.

Az előfizetési pénzek legzélszerűbben postautalvánnyal az „Apollo“ kiadóhivatalába küldendők Nagyszombatba.

Az

„Apollo“

szerkesztősége és kiadóhivatala
Nagyszombatban.

Abonnement-Einladung

auf die Monatshefte

„APOLLO“

Sammlung ausgewählter Werke ungarischer Componisten.

Herausgegeben von

Béla Vágvölgyi.

In wie ferne diese in Ungarn einzige Fachschrift — welche zur Hebung und Aufblühung ungarischer Nationalmusik beiträgt — die Unterstützung der Musikfreunde Ungarns verdient, sagen folgende Daten: Die letzterschienenen 6 Hefte des „Apollo“ haben 51 Compositionen der vorzüglichsten ungarischen Componisten gebracht, u. zw., 20 ernste, 17 Salon- und 14 Tanzmusikstücke. Dies ist ein Resultat, welchem gegenüber nicht einmal die ausländischen billigen Ausgaben (Edition Peters, Collection Litolf u. s. w.) concurriren können, denn der Preis einer Composition im „Apollo“ — welcher bis jetzt ausschliesslich nur mit gediegenen Werken die ungarische Nationalmusik-Literatur bereicherte — ist blos 6 Kreuzer.

Die elegante Ausstattung und die Auswahl der Compositionen des „Apollo“ gereichen jedem Claviere nur zur Zierde.

Daher wenden wir uns mit aufrichtiger Zuversicht an die Freunde ungarischer Nationalmusik und vertrauen auf ihre edle Unterstützung, vertrauen auf ihr beseehtes Interesse für die Hebung und Aufblühung nationaler Musikkultur, hoffend, dass sie dies einzige nationale Unternehmen durch ihre Abonnements wirksam fördern werden.

Der Abonnement-Preis für den „Apollo“ ist ganzjährig (vom 1. Jänner bis Ende December) — wenigstens 60 Bogen Musik — 6 fl. Halbjährig 3 fl. Vierteljährig Abonnements können wir nicht annehmen.

Abonnements-Gelder sind am zweckmässigsten per Postanweisung an den Verlag des „Apollo“ nach Tyrnau (Ungarn) zu richten.

Die Redaction und Verlag
des

„Apollo“

in Tyrnau (Ungarn).

MAGYAR INDULÓ

írta

UNG. MARSCH

von

DOHNÁL PÉTER.

Tempo di Marcia.

The musical score is written for piano in G major and 2/4 time. It consists of seven systems of music. The first system is marked *mf* and *Tempo di Marcia*. The second system is marked *sf*. The third system is marked *f* and *ff*. The fourth system is marked *mf* and *ff*. The fifth system is marked *ff* and *mf*. The sixth system is marked *p*. The seventh system is marked *f* and ends with *Fine.*

Trio.

The musical score is written for piano and is divided into six systems. The first system is labeled 'Trio.' and begins with a forte (*f*) dynamic. The second system continues the accompaniment. The third system features a melodic line in the right hand. The fourth system includes first and second endings, marked '1.' and '2.', and is marked *ff*. The fifth and sixth systems continue the piano accompaniment with various textures and dynamics.

APOLLO

Magyar zeneszerzők válogatott műveinek
havi füzetekben megjelenő
gyűjteménye.

Monatshefte ausgewählter
Werke
ungarischer Komponisten.
Herausgegeben von

Szerkeszti

Béla Vágvolgyi

1885.

JANUÁRI-FÜZET.

JÄNNER-HEFT.

TARTALMA:

INHALT:

Goltz: Vigjátéki-Megnyitó. Lustspiel-Ouverture.

Morvay: Mezei virágok. Feldblumen.

Titkon nyílik titkon hervad.

Hogy elhagytál nem bánom.

Kikeleire virul a róza.

Taritzky: Népdalátirat. Transcription.

Négy kézre. Vierhändig.

Vágvolgyi: Galáns kalandok. Galante Abenteuer.

Polka française

Dohnál: Magyar Jnduló. Ung Marsch.

Előfizetési ára egész évre
6 - frt.

Im Abonnement ganzjährig
6 fl. 12 Mk.

Mindennemű átírás tilos. Mit Vorbehalt aller Arrangements.

Kiadja az Olcsó Zeneművek Verlag der

OLCSÓ ZENEMŰVEK

Utánnomás-tilos. kiadóhivatala Nachdruck verboten.

NAGYSZOMBATBAN.

A tulajdonjog minden országra szól. * Eigenthum des Verlegers für alle Länder.